

13.12.23.

7-А-Б

Всесвітня історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Скандинавія в добу Середньовіччя.

Мета уроку: сформувати в учнів уявлення про природно – кліматичні умови, спосіб життя, духовний світ вікінгів в середні віки, причини, напрямки та результати їхніх походів; розвивати вміння порівнювати скандинавські держави та висловлювати власну думку щодо значення їхніх походів, продовжувати розвивати навички роботи в групах, вміння узагальнювати опрацьований матеріал; виховувати повагу до минулого інших народів.

Актуалізація опорних знань

Експрес-опитування

1. Чим натуральне господарство відрізняється від товарного?
2. Охарактеризуйте особливості торгівлі в середньовічних містах. Чому купці об'єднувалися в гільдії?
3. Назвіть причини, чому міста прагнули звільнитися від влади сеньйорів.
4. Якими були житло та побут городян? Чи збереглися тодішні традиції облаштування житла донині?

Мотивація навчальної діяльності

Проблемне питання: Чому початок IX- XII ст. в історії Європи вважають добою норманів?

Вивчення нового матеріалу

Хронологічний ланцюжок (запишіть)

- **VIII-XI ст** — епоха вікінгів.
- **793р.** – перша згадка про норманів.
- **982 р.** – відкриття Гренландії Еріком Рудим.
- **1000 р.** — відкриття Північної Америки норманами.

Географічне положення та природно-кліматичні умови Скандинавії

На півночі Європи розташований найбільший півострів континенту завдовжки майже 2000 км — Скандинавський, який омивається Балтійським і Північним морями. Клімат Скандинавського півострова суворий. Більшу його частину займають гори та ліси. Території Скандинавії здебільшого не придатні для землеробства, тому основними заняттями населення були мореплавство, рибальство,

ремесло, полювання та торгівля. Місцеві жителі добре знали море та користувалися

ним не тільки для рибальства, а й для морської торгівлі, а іноді й піратства.

Людина опанувала Скандинавський півострів близько 12 тис. років тому.

Скандинавські племена у Західній Європі називали норманами (у перекладі з німецької — «північні люди»), в Англії їх називали данцями, у Візантії — варангами, на Русі — варягами. Скандинави об'єднувалися в роди та племена, на чолі яких були ради старійшин. У Середньовіччі розпочинається процес розпаду родоплемінних відносин, і на перші ролі виходять військові вожді — конунги.

Вікінги

Земля Скандинавії не могла прогодувати всіх своїх жителів, тому для них важливими стали інші заняття: морська торгівля, поєднана з піратством та розбійними нападами на чужоземні поселення. Так мешканці Скандинавії залишили помітний слід у європейській історії.

Європейці цих морських розбійників називали норманами, тобто «північними людьми». Самі себе вони називали «вікінги». Точне значення цього слова, як і його походження, ще не з'ясоване.

Можливо, воно утворилося від давньонорвезького «vík» — «затока», адже саме із заток кораблі вікінгів вирушали у свої мандри. **На Русі вікінгів називали варягами.**

Робота з картою

- Знайдіть на карті королівства Норвегію, Швецію та Данію.
- Прослідкуйте основні напрямки походів вікінгів.

Робота з поняттями (запишіть)

Вікінги — ватаги скандинавських воїнів, що у IX-XI ст. здійснювали численні морські експедиції до берегів Європи та Близького Сходу. Займалися переважно грабіжництвом.

Епоха вікінгів тривала протягом IX-XI ст. За цей час вони здійснили стільки жорстоких нападів на європейські поселення, що мешканці Англії, Франції, Німеччини, які найбільше страждали від їхніх нападів, молилися: «Боже, позбав нас від люті норманів». Першим зафіксованим нападом вікінгів вважається 8 червня 793 р., коли вони пограбували монастир Св.

Кутберта на острові поблизу північно-східного узбережжя Англії. В XI ст. вони здобули контроль над усією територією Англії, а також заснували власне королівство на території Сицилії та південної Італії.

Вікінги на своїх кораблях — **дракарах** — запливали у гирла річок та підіймалися ними до найбагатших поселень. Під час нападу вікінги вбивали тих, хто чинив спротив, а решту забирали у рабство. Цінне майно привласнювали, а саме поселення зазвичай спалювали. Ніхто не міг передбачити новий напад вікінгів.

Тривалі плавання і воєнні перемоги вікінгів стали можливими завдяки їхнім кораблям. Корпус такого корабля зшивався з пружних планок, здатних витримати натиск морських хвиль. Крім того, це робило його достатньо легким, аби за необхідності перетягнути його волоком, та забезпечувало малу осадку, що дозволяло близько підпливати до берега і швидко висаджуватись, а також плавати по річках. Низькі борти робили такий корабель непомітним серед морських хвиль.

Ніс корабля вікінгів прикрашався різьбленою головою дракона, яка мала відлякувати злих духів. Від цієї прикраси і пішла назва таких кораблів — дракари (дослівно «кораблі-дракони»). Дракари мали як вітрила, так і весла і могли розвивати значну, як на той час, швидкість. Один такий корабель міг взяти на борт 30-40 осіб.

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Робота з підручником

Одночасно з грабіжницькими походами вікінги займалися торгівлею. Вони торгували з найрізноманітнішими народами та країнами: франками, германцями, русичами, візантійцями, арабами, татарами.

Для того, щоб було зручніше вести торгівлю, вони облаштовували постійні укріплені поселення. Одне з них розташовувалось на території Русі, у Гнєздові (неподалік сучасного Смоленська). Це поселення було на шляху «із варяг у греки». Тут вікінги збирали податки з кораблів, що пропливали повз.

У X ст. у Європі нарешті з'явилася сила, здатна протистояти вікінгам. Нею став король Вессексу (Англія) Альфред Великий (871-899). Спочатку він розділив своє військо на дві частини: доки одна обробляла землю, інша — воювала. Так він зміг вистояти проти нападів вікінгів з Данії та укласти з ними угоду, за якою південно-західна частина Англії перебувала під його контролем, а північно-східна залишалася за данцями (вона отримала назву Данелаг або Денло — «область данського права»). Після цього Альфред запровадив ще кілька нововведень:

народне ополчення замінили професійною армією;

на морському узбережжі збудували фортеці, де постійно перебували загони воїнів;

було запроваджено перший в Англії постійний податок — «данські гроші». Зібрані кошти йшли на утримання армії.

Вікінги здійснювали морські експедиції для того, щоб знайти нові місця для поселень. Так, вони вперше колонізували Ісландію та Гренландію, близько 1000 р. дісталися берегів Північної Америки, яку вони назвали Вінланд — «край винограду».

Поселення вікінгів на узбережжі

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео:

Вправа « Вірю не вірю»

1. Перші напади вікінгів на Західну Європу відносяться до 10 ст.
2. Норманів, які розбишакували у Західній Європі називали вікінгами.
3. Скандинави першими серед європейців побували в Китаї.
4. Шлях « із варяг у греки» проходив землями слов'ян.
5. Дракар – це головний бог віків.
6. Вікінги завоювали територію Англії та Франції.
7. Конунги - вожді норманів.
8. Нормани об'єднались в єдину державу.

Домашнє завдання:

- Прочитати § 15.
- Усно відповідати на запитання після параграфу.
- Малюнок «Корабель вікінгів – дракар» (за бажанням).

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!